

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 23/07123-10
Saksbehandler Torleiv Olavson Momrak

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	

Bevilgning til omstillingsprosjektet - Bygg Bygland - Bygland kommune

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Det bevilges 5 mill. kroner til omstillingsprosjektet *Bygg Bygland* v/Bygland kommune for 2025. Beløpet dekkes av midler overført til fylkeskommunen fra det nasjonale omstillingsprogrammet fra Kommunal- og distriktsdepartementet avsatt i statsbudsjettet for 2024 og midler foreslått i statsbudsjettet for 2025. Videre inngår 0,5 mill. kroner avsatt i fylkeskommunens budsjett for 2024 i finansieringsgrunnlaget.
2. Midlene utbetales til Bygland kommune med inntil 50% som forskudd og resterende 50 % etter vilkår som gjelder fylkeskommunens tilskuddsordninger basert på regnskap, rapport og gjennomføring av prosjekter iht. handlingsprogrammet for angjeldende år.
3. Fylkeskommunen vil ta initiativ overfor andre distriktskommuner i Agder med invitasjon om å delta i et prosjekt hvor en skal jobbe med strategisk utviklingsarbeid i kommunene, slik også det statlige *omstillingsprogrammet* åpner for. Det legges frem en sak om dette i 2025.

Vedlegg

Bevilgning til omstillingsprosjektet - Bygg Bygland - Bygland kommune
Søknad om overføring av omstillingsmidler

Sammendrag

Saken omhandler en søknad fra Bygland kommune til omstillingsprosjektet *Bygg Bygland* for 2024 og 2025. Bakgrunnen for søknaden er at Bygland kommune i 2023 ble en del av det nasjonale omstillingsprogrammet (*Omstilling og utvikling i område med særlege distriktsutfordringar*). Dette er en nasjonal ordning som er en del av Kommunal- og distriktsdepartementets (KDD) distrikts- og regionalpolitikk. Det er Agder fylkeskommune som søker om å få kommuner med i programmet og som også fordeler midlene til omstillingskommunene.

Det forslås at fylkeskommunen tar et initiativ overfor øvrige distriktskommuner i Agder med invitasjon om å delta i et prosjekt for å jobbe med strategisk utviklingsarbeid i kommunene, slik det statlige *omstillingsprogrammet* åpner for.

Saksopplysninger

Våren 2022 sendte Agder fylkeskommune inn en søknad til Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) om å få Bygland kommune med i det statlige omstillingsprogrammet til KDD. Dette etter en forutgående prosess som startet i 2021 mellom Agder fylkeskommune og Bygland kommune. I søknaden til KDD fra 2022 ble det bl.a. vist til:

«Bygland kommunes utfordringer og bakgrunn for å søke omstillingsstatus skyldes ikke først og fremst en akutt endring i arbeidsmarkedet, eller nylig bortfall av arbeidsplasser i en større hjørnestensbedrift. Derimot viser våre analyser at Bygland kommune har hatt vedvarende og langsiktige utfordringene i forhold til sammenliknbare kommuner både i eget fylke, nærliggende fylker/regioner og i forhold til sammenliknbare kommuner i landet for øvrig. Det er derfor vår klare oppfatning at Bygland kommune kvalifiserer til ekstraordinær statlig innsats.»

I revidert nasjonalbudsjett for 2023 bevilget KDD 1,5 mill. kroner til oppstart av arbeidet. Disse midlene vedtok fylkesutvalget i september 2023 å stille til disposisjon for Bygland kommune. Midlene er i overført til kommunen.

I 2023 og fram mot 1. halvår 2024 er det laget en omstillingsplan og et handlingsprogram for *Bygg Bygland* med en rekke tiltak som ønskes gjennomført. Programmet har en tidshorisont fra 2024 til 2029 og med en årlig økonomisk ramme i handlingsprogrammet på 5 mill. kroner. Kommunestyret i Bygland vedtok å slutte seg til omstillingsprogrammet i mai 2024 og det ble ansatt en prosjektleder i juni 2024 til å lede arbeidet.

Hva er omstillingsprogram – roller og oppgaver i omstillingsarbeidet

Det er fylkeskommunen som står som søker til Kommunal- og distriktsdepartementet om å få en kommune (eller flere) inn i det statlige omstillingsprogrammet og som deretter fordeler de midler som avsettes i statsbudsjettet til den enkelte fylkeskommune. Fylkeskommunen skal sammen med Innovasjon Norge bistå med råd og kompetanse i prosjektet. Fylkeskommunen er oppdragsgiver i omstillingsarbeidet og Bygland kommune er prosjekteier og ansvarlig for gjennomføringen. Innovasjon Norge er også nasjonalt kompetansesenter for omstillingsprogrammet.

Det er nå etablert en prosjektorganisasjon for *Bygg Bygland* hvor kommunen, representanter fra næringslivet i Bygland, Innovasjon Norge og fylkeskommunen deltar i styringsgruppen for prosjektet. De to sistnevnte med status som observatører.

I det sentrale omstillingsprogrammet fra KDD er det fra og med 2024 foretatt inndeling i tre ulike *kategorier* «omstillingskommuner» og som nå er nedfelt i egne forskrifter. Tidligere bestod omstillingsprogrammet til KDD av kommuner som hadde opplevd vesentlig fall i sysselsettingen over relativt kort tid, slik eksempelvis Evje og Hornnes gjorde det på starten av 2000-tallet da Evjemoen militærleir ble nedlagt.

Følgende kategorier omstillingskommuner er nå med i ordningen:

- a) *bistand og veiledning til distriktskommuner med særlige utfordringer med strategisk utviklingsarbeid.*
- b) *tilskudd til kommuner med langvarig nedgang i befolkning og sysselsetting av særlig omfattende grad.*
- c) *tilskudd til omstilling i kommuner eller regioner med vesentlig fall i sysselsettingen over relativt kort tid.*

Bygland kommune er en «kategori *b-kommune*». Fra Kommunaldepartementets side er det lagt opp til at fylkeskommunene fritt kan bruke midlene innenfor de tre kategoriene (a-c) og fordelere midlene på de ulike kategoriene.

Agder fylkeskommune er tilført følgende statlige midler til omstillingsprogrammet fra KDD 2023-2025:

2023: 1,5 mill. kroner (revidert nasjonalbudsjett 2023)

2024: 2,347 mill, kroner (vedtatt statsbudsjett 2024)

2025: 4,135 mill kroner (*forslag* statsbudsjett 2025)

SUM: 7,982 mill. kroner

Fylkeskommunen kan som nevnt fritt bruke midlene på alle de tre kategoriene (a-c, ref. over). Udisponerte midler foreslås brukt til *kategori a)-kommuner* og evt. ytterligere bevilgning til Bygland kommune ved behov.

Vurderinger

Bygland kommune søker om 7,5 mill. kroner for 2024 og 2025. Fylkeskommunedirektøren har hatt dialog med Bygland kommune og innstiller på å bevilge 5 mill. kroner for 2025 i denne saken. Beløpet samsvarer med den årlige rammen som er satt opp handlingsprogrammet til *Bygg Bygland*. Det vises også til at det er tidligere er overført 1,5 mill. kroner i 2024 til prosjektet. Videre har Bygland kommune selv avsatt til 1 mill. kroner i 2024/2025 til prosjektet.

Fylkeskommunedirektøren mener det er viktig at Bygland kommune sikres forutsigbarhet hva finansiering av omstillingsprogrammet angår i programperioden. Det forutsetter både tilgjengelig statlige midler og fylkeskommunal vilje til å prioritere satsingen i Bygland.

For kommende år må kommunen sendes inn søknad til Agder fylkeskommune innen 1. april. Videre forventes det at kommunen gjennomfører programmet «næringsvennlig kommune» i regi av Innovasjon Norge. Arbeidet med det bør igangsettes i 2024.

Fylkeskommunedirektøren viser ellers til at fylkeskommunen kan bruke omstillingsmidler til ulike kategorier kommuner, referert over, *kategori a-c*. Når det gjelder kategori a-kommuner (distriktskommuner med særlige utfordringer med strategisk utviklingsarbeid) er det kjent at enkelte kommuner i Agder har utfordringer; bl.a. gjelder det arbeid med samfunnsdelen i kommuneplanen.

En vil derfor invitere aktuelle distriktskommuner med i et prosjekt hvor *strategisk utviklingsarbeid* settes på dagsorden. Dette arbeidet bør settes inn i en regional sammenheng. Eksempelvis bør en for de øvrige Setesdalskommuner sin del se dette i sammenheng med arbeidet i Bygland og et slikt regionalt samarbeid er også spesielt nevnt i søknaden fra Bygland kommune.

Tilsvarende prosjekter bør en søke å etablere i øvrige deler av Agders distriktskommuner. Det vises også til Kommunal- og distriktsdepartementets føringer om at... «*Der det er formålstjenlig, bør omstillingsutfordringene løses gjennom regionalt samarbeid i den aktuelle bo- og arbeidsmarkedsregionen. Departementet vurderer det som viktig at kommunen/regionen legger opp til prosesser som sikrer godt eierskap og stor medvirkning i omstillingsprosessene*, sitat slutt.

Hvordan dette kan følges opp vil en komme tilbake til i en egen sak i 2025 etter forutgående dialog med aktuelle kommune og de interkommunale politiske rådene (IPR).

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren foreslår at det bevilges 5 mill. kroner til omstillingsprosjektet *Bygg Bygland* v/Bygland kommune for 2025. Beløpet dekkes av midler overført til fylkeskommunen til «**Omstillingsprogrammet**» i regi av Kommunal- og distriktsdepartementet for 2024 og midler foreslått i statsbudsjettet for 2025, samt 0,5 mill. kroner fra fylkeskommunen avsatt i budsjettet for 2024.

Midlene foreslås utbetalt med inntil 50% som forskudd og de resterende 50 % etter vilkår som gjelder fylkeskommunens tilskuddsordninger basert på regnskap, rapport og gjennomføring av prosjekter iht. handlingsprogrammet for angjeldende år.

Videre foreslås det at fylkeskommunen tar initiativ overfor øvrige distriktskommuner i Agder med spørsmål om å delta i et prosjekt hvor en skal jobbe med strategisk utviklingsarbeid i kommunene, slik *omstillingsprogrammet* åpner for. Det legges frem en sak om hvordan dette kan gjøres i 2025.

Kristiansand, Klikk eller trykk for å skrive inn en dato.

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør for næring, kultur og kulturminnevern